

ઉકેલપત્ર : સત્સંગ પરિચય - ૧

(સમય : સવારે ૮ થી ૧૧.૧૫)

(રવિવાર, ૧ માર્ચ, ૨૦૨૦)

- નોંધ :- (૧) આપેલ આવૃત્તિ પ્રમાણેના પુસ્તકના જવાબ જ માન્ય રાખવા. તે સિવાયની આવૃત્તિના જવાબ માન્ય ન રાખવા.
 (૨) જમણી બાજુએ આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના ગુણાંક દર્શાવે છે.
 (૩) જમણી બાજુએ પ્રશ્નની બાજુમાં કૌંસમાં આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના જવાબના પાઠ/પાના નંબર દર્શાવે છે.

અગત્યની સૂચના

પ્રશ્નપત્રમાં દરેક પેટા પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલ ખાનામાં, લખેલા ગુણની પછીના ખાલી ખાનામાં (ગુણ : ૧)
 પરીક્ષાર્થીને આપેલ ગુણ લખવાના છે. જો પ્રશ્નનો જવાબ ખોટો હોય તો તે ખાનામાં '૦' (આંકડામાં શૂન્ય) લખવું. ખરાં (✓)
 કે ખોટાં (X) ની નિશાની દરેક પેટા પ્રશ્નની ડાબી બાજુની ખાલી જગ્યામાં જ - પ્રશ્ન શરૂ થાય તે પહેલાં જ કરવી.

વિશેષ નોંધ

આપ જ્યારે પેપર તપાસો ત્યારે જ્યારે લાંબા જવાબોમાં દા. ત. ટૂંકનોંધ, પાંચ મુદ્દાના વાક્યો, કારણો વગેરે પ્રશ્નોમાં આપ જ્યારે ફાળવેલા ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં હોવ ત્યારે પરીક્ષાર્થીએ કયો મુદ્દો નથી લખ્યો જેના તમે ગુણ કાપ્યા છે. તેની તમે ટૂંકમાં ડાબી બાજુ ઉપર નોંધ લખો. દા.ત. માર્ચ-૨૦૧૩માં પ્રવેશ-૧ માં 'જોબનપગીનું પરિવર્તન' ટૂંકનોંધ પૂછાઈ હતી. જેમાં જોબનપગી પ્રાર્થના કરતાં પોતાના દોષનું વર્ણન કરતાં કહે છે. 'પ્રભુ ! હું કુળહીન, કુટિલ, કુપાત્ર, બુદ્ધિહીન છું. મેં આપને ન ઓળખ્યા. દીનબંધુ ! દયા કરો. મારું મહાપાપ મટાડો.' આ મુદ્દો પરીક્ષાર્થીએ નથી લખ્યો તો બાજુમાં તમે લખી શકો કે 'પોતાના દોષ કહે છે.' આટલું જ લખવાનું છે અને તમે ગુણ ઓછા આપી શકો છો એટલે કે ફાળવેલ ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં પહેલાં બાજુમાં કયો મુદ્દો નથી તેની ટૂંકમાં નોંધ લખવી જરૂરી છે.

(વિભાગ - ૧ : સહજાનંદ ચરિત્ર, પંદરમી આવૃત્તિ, ફેબ્રુઆરી - ૨૦૧૫)

પ્ર.૧ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૮)

નોંધ : - કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. “માટે મહારાજને વિનંતી કરો કે વડોદરે પધારે.” (૨૫/૧/૧૩૨)

➤ નારૂપંત નાના - મુક્તાનંદ સ્વામીને

➤ મહારાજને વડોદરા પધારવાનું આમંત્રણ આપવા આવ્યા. ત્યારે મુક્તાનંદ સ્વામી સાથે વાત કરતાં કહે છે.

૨. “તમને ગુજરાતની મહેમાનગતિ ચખાડીએ.” (૫/૪/૩૪)

➤ મહારાજ - મૂળુખાચરને

➤ મહારાજ સંઘ સાથે વરતાલ સમયે કરવા જતાં હતાં ત્યારે.

૩. “અક્ષરધામ રૂપી સર્વશ્રેષ્ઠ ઈનામ મને મળી ગયું છે.” (૨૮/૨/૧૪૨)

➤ આત્મારામ - મહારાજ સાહેબને (વજેસિંહને)

➤ મહારાજાએ આત્મારામને તેવી જ સુંદર બીજી ડગલી બનાવી આપે તો મોં માગ્યું ઈનામ આપવાનું કહ્યું ત્યારે.

પ્ર.૨ આપેલા વિકલ્પોમાંથી ફક્ત સાચા વિકલ્પોની આગળ આપેલા ચોરસ ખાનામાં ખરાની (✓) નિશાની કરો.

(કુલ ગુણ : ૪)

નોંધ : એક કે એકથી વધારે વિકલ્પ સાચા હોઈ શકે. તમામ સાચા વિકલ્પ આગળ ખરાની નિશાની કરી હશે તો જ પૂર્ણ ગુણ મળશે, અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

(૧) ૧, ૩ (૨૭/૩/૧૪૦)

(૨) ૨, ૪ (૪/૧/૨૮)

પ્ર.૩ નીચે આપેલાં વિધાનોમાં ખાલી જગ્યા પૂરો. (કુલ ગુણ : ૪)

નોંધ : બંને જવાબ સાચા હોય તો જ ગુણ આપવા.

૧. જોડાની, પ્રદક્ષિણા (૨/૧/૧૧)

૨. ક્ષમા, ધીરજ (૧૭/૩/૮૬-૮૭)

૩. નવો પલંગ, મહારાજ (૧૧/૧/૬૬)

૪. વરતાલ, ચંદન (૨૩/૩/૧૨૦)

પ્ર.૪ નીચે આપેલા પ્રસંગોમાંથી કોઈ પણ એક પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

નોંધ : ટૂંકનોંધના મુખ્ય મુદ્દા હાઈલાઈટ કરેલા છે. એટલા મુદ્દાનો સમાવેશ થયેલો હોય તો પૂરા ગુણ આપવા.

૧. અમારું અક્ષરધામ (૨૬/૨/૧૩૬-૧૩૭) : સભામાં બેઠેલા કુરજ દવેને મહારાજે કહ્યું : ‘રામાનંદ સ્વામી ભુજથી પીપલાણા પધાર્યા. તેની વધામણી લઈને તમે લોજ આવ્યા ત્યારે સૌએ તમને કાંઈ ને કાંઈ ભેટ આપી હતી. તે વખતે અમે તમને કહ્યું હતું કે અમારી પાસે હમણાં કાંઈ નથી પણ અમે તમને અમારું અક્ષરધામ આપીશું... તે લ્યો, આ ગુણાતીતાનંદ સ્વામી અમારું અક્ષરધામ છે. તે તમને સોરઠના હરિભક્તોને ભેટ આપીએ છીએ.’ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીને મહારાજે કહ્યું : સાધુ તો પાંચ રાખીએ, પચીસ રાખીએ... એમ કરતાં બસો સાધુ જૂનાગઢ રાખવાનું નક્કી કર્યું. સોરઠના હરિભક્તોને મહારાજે કહ્યું : ‘સોરઠના હરિભક્તોને અમારું સર્વસ્વ આપ્યું છે. માટે આ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીની અનુવૃત્તિ સાચવીને જે સેવા કરશે, તેની સો જન્મની કે હજાર જન્મની કસર આ ને આ જન્મે ટાળી નાખીશું.’ આથી સોરઠ અને જૂનાગઢના હરિભક્તો રાજ થયા.

૨. સાધુ-ધર્મ સમજાવ્યો (૧૮/૨/૧૦૧) : ચાતુર્માસમાં હજારો હરિભક્તો ગઢડે મહારાજનાં દર્શને આવતા. એક દિવસ લક્ષ્મીવાડીએથી હરિભક્તોનો સંઘ દરબાર ભણી જતો હતો. બજારમાં જૈન ઉપાશ્રય પાસેથી પસાર થતાં હતાં. તે વખતે એક હરિભક્તના છોકરાને થૂંકવાની તલપ લાગતાં ઉતાવળે જોયા વગર થૂંકી દીધું. તે થૂંક ઉપાશ્રયના ઓટલે બેઠેલા જૈન સાધુના અંગ ઉપર પડવાથી તેમણે હો.. હા.. કરી મૂકી : ‘સ્વામિનારાયણના શિષ્યો મારા પર થૂંક્યા ! મારું અપમાન કર્યું. જૈનના શિષ્યોને ખબર પડતાં વેપારી મહારાજને દુકાનો બંધ કરી દીધી. બજાર બંધ થઈ ગઈ. મહારાજને આ વાતની ખબર પડી. છોકરો ગભરાઈ ગયો. મહારાજે તેને ઠપકો ન આપતાં ક્યાં થૂંકવું, ક્યાં ન થૂંકવું વગેરેની ચીવટ રાખવાનું સમજાવ્યું. મહારાજ જાતે જૈન સાધુ પાસે જઈને બાળકથી થયેલી ભૂલનું ભાન કરાવ્યું. વિનયથી બાળકને ક્ષમા આપવાનું કહી તેમને આદર - સન્માન આપ્યાં. જૈન સાધુના મનનું સમાધાન થયું. પોતાનો સાધુ ધર્મ સમજાવ્યો. આશ્રિતોને સમજાવ્યા. દુકાનો ખુલી ગઈ.

૩. મહારાજનું વર્તન (૧/૨/૪) : મહારાજ પોતે બહુ આકરું વર્તતા અને વર્તાવતા. ‘સાધુ સર્વને જમાડીને, પોતે જમીને, ચોકોપાણી કરી બે વાગ્યા સુધી કથા કરતા. પોતાની સ્નાનાદિક દૈહિક ક્રિયા કરી સાંજે કોઈ સદાવ્રત લેવા આવ્યું હોય તેને જમાડીને રાત્રે બાર વાગ્યા સુધી કથા કરીને સૂઈ જાય. રાત્રિના બે વાગ્યે ઊઠે સર્વને ઉઠાડીને ધ્યાનમાં બેસારે, પોતે સોટી લઈને ફરે. તે જે ઝોલાં ખાય તેને સોટી મારી ધ્યાન કરાવે. ચાર વાગે નાહી-ઘોઈને પૂજા કરીને, ભિક્ષા માગીને, રોટલા કરીને તીર્થવાસીને જમાડે. સૌને ભજનમાં બેસારે. એમ નિત્ય કરતા. જે ભેળા રહે તેને થાક તો ઊતરે જ નહિ. નિદ્રા પણ પૂરી થાય નહિ. આ વસ્તુ મહારાજના દિવ્ય વ્યક્તિત્વનો અને શક્તિનો ખ્યાલ આપે છે. મોટેરા સંતોને એકવીસ વર્ષનો યુવાન પોતાની આજ્ઞામાં વર્તાવે અને સૌ કોઈ તેમની પ્રતિભામાં આકર્ષાઈને તે કહે તે પ્રમાણે વર્તતા.

પ્ર.૫ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

નોંધ :- અડધા સાચા જવાબનાં ગુણ આપવા નહીં.

૧. ફકીરે મહારાજને હાથે ક્યા નિયમ લીધા ? (૩/૧/૨૧)

જ. ફકીરે મહારાજને હાથે દારૂ, માંસ, ચોરી, અને વ્યભિચાર નહીં કરવાના નિયમ લીધા.

૨. પૈસાપાત્ર અભિમાની બાઈએ મહારાજને અંગરખું ક્યાં સુધી પહેરવાનું કહ્યું ? (૨૦/૩/૧૦૭)

જ. ‘ફાટે નહિ ત્યાં સુધી રોજ આ અંગરખું પહેરજો.’

૩. વરતાલમાં મહારાજે છેલ્લો કયો સમયો કર્યો ? (૨૮/૧/૧૪૩)

જ. વરતાલમાં મહારાજે છેલ્લો પ્રબોધિની એકાદશીનો સમયો કર્યો.

૪. મહારાજે ગણેશ ધોળકામાં કોની પર હાથ ફેરવ્યો ? (૨૧/૨/૧૧૩)

જ. મહારાજે ગણેશ ધોળકામાં જમણી સૂંઢવાળા ગણપતિની સૂંઢ પર હાથ ફેરવ્યો.

૫. ભૂજમાં મહારાજે ક્યારે ક્યા દેવની પ્રતિષ્ઠા કરી ? (સંવત, માસ, તિથી) (૨૨/૧/૧૧૮)

જ. ભૂજમાં મહારાજે આ.સં. ૧૮૭૯ના વૈશાખ સુદ પાંચમને દિવસે નરનારાયણ દેવની પ્રતિષ્ઠા કરી.

પ્ર.૬ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૬)

૧. દાદાખાચરના દરબારના ત્રણ ઓરડાને ગુજરાત, કચ્છ, કાઠિયાવાડ નામ આપ્યા. (૧૨/૧/૮૧)

જ. આ ઓરડામાં મહારાજ ગુપ્તપણે રહેતા હતા. કોઈ સાધુ કે હરિભક્ત ગઢડા આવીને પૂછે તો દાદાખાચર કહેતા કે આજે મહારાજ કચ્છમાં છે. આજે ગુજરાતમાં છે. એમ ‘નરો વા કુંજરો વા’ રાખતા.’

૨. મહારાજે ઉમરેઠ ગામમાં ફરીને પાણી ઉડાડ્યું. (૮/૧/૫૦-૫૧)

જ. સેંકડો બ્રાહ્મણોને વર્તમાન ક્યારે ધરાવવાં ? રોજ બ્રાહ્મણોની ભીડ જામે. આથી મહારાજે પાણીનો ઘડો મંગાવ્યો અને ગામમાં ફરીને પાણી ઉડાડ્યું અને કહ્યું : ‘જેના ઘર પર આ જળ પડે તે ઘરના બધા વર્તમાન ધરાવ્યાં સમજજો.’

૩. મહારાજ પચાસ માણસોનો સંઘ લઈ ભટ્ટજીને ખેતરે ગયા. (૬/૧/૩૫)

જ. ભટ્ટજીના ખેતરમાં બાજરો પાક્યો હતો. તે વાઢવાનો બાકી હતો. જો ભટ્ટજી મહારાજ ભેળા જાય તો પાક બગડી જાય કે ચોર લણી જાય. તેથી ભટ્ટજી મહારાજ સાથે જવામાં ખચકાતા હતા. ત્યારે મહારાજ પચાસ માણસોનો સંઘ લઈને ભટ્ટજીને ખેતરે ગયા અને સાંજ સુધીમાં બાજરો લણી નાખ્યો. બીજે દિવસે ભટ્ટજી મહારાજ સાથે ગયા.

(વિભાગ-૨ : સત્સંગ વાચનમાળા ભાગ-૨ તેરમી આવૃત્તિ, ડિસેમ્બર - ૨૦૧૬)

પ્ર.૭ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૮)

નોંધ : કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. “જય સ્વામિનારાયણ, હું ધામમાં જાઉં છું.” (૮/૬૬)

⇒ કૃષ્ણજી અદા - શાસ્ત્રીજી મહારાજ અને સંતોને

⇒ રાત્રે બે વાગે શાસ્ત્રીજી મહારાજ અને સંતોને બોલાવી કહીને ધામમાં પધારી જાય છે.

૨. “તમે દાદાખાચરને સભામાં બોલાવી ઠપકો ઘો તો સારું.” (૫/૩૬)

⇒ જીવાખાચર - વજેસિંહ દરબાર

⇒ દાદાખાચર પ્રત્યે દ્વેષથી ભાવનગરના વજેસિંહ દરબારને અવળા શબ્દો ભરાવતાં કહે છે.

૩. “તે પૂરું થયે ધામમાં તેડી જઈશું.” (૩/૨૫)

⇒ મહારાજ - મૂળજી બ્રહ્મચારીને

⇒ મૂળજી બ્રહ્મચારીએ મહારાજને ધામમાં તેડી જવાની પ્રાર્થના કરી ત્યારે મહારાજ દર્શન દઈને કહે છે.

પ્ર.૮ નીચે આપેલ વિષય માટે સૂચના મુજબ છ સાચા ક્રમ નંબર તથા તે સાચા ક્રમ નંબરને ઘટનાક્રમ પ્રમાણે ગોઠવો. (કુલ ગુણ : ૬)

નોંધ : (૧) ફક્ત સાચા નંબરો : જવાબમાં આપેલ અંક કોઈપણ ક્રમમાં લખેલ હોય પણ તમામ અંક સાચા હોય તો જ સંપૂર્ણ ૩ ગુણ આપવા અન્યથા એક પણ ગુણ ન આપવો. (૨) યથાર્થ ઘટનાક્રમ : ઘટનાક્રમ ઉકેલપત્ર પ્રમાણે હોય તો જ સંપૂર્ણ સાચું ગણી ૩ ગુણ આપવા અન્યથા એક પણ ગુણ ન આપવો.

વિષય : લાડુબાને શાસ્ત્રમાં થયેલ પ્રતિતી (૬/૪૩)

(૧) ફક્ત સાચા નંબરો :

૧	૩	૫	૭	૧૦	૧૨
---	---	---	---	----	----

(૨) યથાર્થ ઘટનાક્રમ :

૭	૫	૧	૧૦	૧૨	૩
---	---	---	----	----	---

સૂચના : (૧) ફક્ત સાચા નંબરોમાં તમામ છ નંબરો સાચા હશે તો જ ૩ ગુણ મળશે. (૨) યથાર્થ ઘટનાક્રમ પણ સંપૂર્ણ સાચો હશે તો જ ૩ ગુણ મળશે. અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

પ્ર.૯ શ્રીજીમહારાજ ઉપર પ્રેમાનંદ સ્વામીની ગાનકળાનો જાદુ (૨/૧૩) - ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

નોંધ : ટૂંકનોંધના મુખ્ય મુદ્દા હાઈલાઈટ કરેલા છે. એટલા મુદ્દાનો સમાવેશ થયેલો હોય તો પૂરા ગુણ આપવા.

(૧) એક વખત એક દેવીભક્તે મહારાજ પાસે આવી માતાજીનો ગરબો ગાયો. ત્યારે મહારાજે સંતોને કહ્યું કે ‘આ કવિને દેવી ઉપર કેવી આસ્થા છે !’ તે સાંભળી પ્રેમાનંદ સ્વામી તરત ઊભા થઈ મહારાજની મૂર્તિ નીરખતાં ગાવા માંડ્યું. ‘વંદુ સહજાનંદ રસરૂપ, અનુપમ સારને રે લોલ,’ ‘જેને ભજતાં છૂટે ફંદ, કરે ભવ પારને રે લોલ.’ આ પદ સાંભળતાં મહારાજ સ્વંય ડોલવા લાગ્યા. પ્રેમાનંદ સ્વામીની ભક્તિથી પ્રસન્ન થઈ મહારાજ બોલી ઊઠ્યા : ‘બહુ સારાં કીર્તનો ગાયાં. આ કીર્તનોને સાંભળીને તો અમારા મનમાં એમ વિચાર થયો જે, આવી રીતે જેને ભગવાનની મૂર્તિનું ચિંતવન હોય એ સાધુને તો ઊઠીને સાષ્ટાંગ દંડવત્ પ્રણામ કરીએ.’ આવી મહારાજ પ્રત્યે પ્રેમલક્ષણા ભક્તિ હતી. (૨) વળી એક સમયે શિયાળાની મોડી રાતે પ્રેમાનંદ સ્વામી પોતાની સારંગી લઈને મહારાજના કીર્તનો ગાતા હતા. તેના શબ્દો મહારાજની અક્ષર ઓરડી સુધી પહોંચ્યા. મહારાજના મહિમા તથા ભક્તિરસથી ભરપૂર સૂર સાંભળતા મહારાજ કડકડતી ઠંડીમાં ઊઠીને ધીરે પગલે ચાલી તેમની પાછળ આવીને એકચિત્તે સાંભળવા લાગ્યા. પ્રભાત થતાં

પ્રેમાનંદ સ્વામીએ સરોદો મૂકી ગાવાનું બંધ કર્યું. ત્યાં તો મહારાજનો પ્રેમાળ સ્વર સંભળાયો. તેઓ એકદમ પાછળ ફરી મહારાજનાં ચરણોમાં પડી ગયાં. આમ પ્રેમાનંદ સ્વામીના ગાનને વશ થઈને શ્રીજીમહારાજ આખી રાત ઊભા રહ્યા. આવાં પ્રેમાનંદ સ્વામીને વશ શ્રીજીમહારાજ હતા.

પ્ર.૧૦ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૪)

નોંધ :- અડધા સાચા જવાબનાં ગુણ આપવા નહીં.

૧. કયા મૂર્ખ બ્રાહ્મણે નિત્યાનંદ સ્વામી સાથે કયાં શાસ્ત્રાર્થ કર્યો ? (૧/૩)
- જ. નરસિંહ પંડ્યા નામના મૂર્ખ બ્રાહ્મણે નિત્યાનંદ સ્વામી સાથે જૂનાગઢ શાસ્ત્રાર્થ કર્યો.
૨. દાદાબાયર સ્વભાવે કેવા હતા ? (૫/૩૪)
- જ. દાદાબાયર સ્વભાવે પ્રેમાળ અને દિલના ઘણા ઉદાર હતા.
૩. ભક્તિમાતાએ બાઈઓને દર્શન શા માટે આપ્યાં ? (૬/૪૨)
- જ. બાઈઓએ અન્નકૂટમાં બહુ સેવા કરી હોવાથી ભક્તિમાતાએ રાજી થઈને દર્શન આપ્યાં.
૪. કોના પિતાને મહારાજે શ્રીકૃષ્ણરૂપે દર્શન આપ્યાં હતાં ? (૨/૧૫)
- જ. લાડુબા અને જીવુબાના પિતાને મહારાજે શ્રીકૃષ્ણરૂપે દર્શન આપ્યાં હતાં.

પ્ર.૧૧ નીચેના મથાળાના સંદર્ભમાં દર્શાવેલ વાક્યમાંથી ખોટા શબ્દોને સુધારીને સાચું વાક્ય લખો. (કુલ ગુણ : ૪)

નોંધ :- સંપૂર્ણ સાચું વાક્ય લખ્યું હશે તો જ ગુણ પ્રાપ્ત થશે. અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. શ્રી અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ : લાલજીમહારાજના અલૌકિક ફોટામાં તેઓ બેધ્યાન બન્યા હતા. તેવામાં એકાએક એક સાપ ધીરે રહીને તેમના પગ ઉપર ચડ્યો અને પોતાના સ્વભાવ પ્રમાણે ડંખ ભર્યો. (૪/૨૮)
- જ. શ્રી અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ : શ્રીજીમહારાજની અલૌકિક મૂર્તિમાં તેઓ ધ્યાનમગ્ન બન્યા હતા. તેવામાં એકાએક એક વીંછી ધીરે રહીને તેમના વાંસા ઉપર ચડ્યો અને પોતાના સ્વભાવ પ્રમાણે ડંખ ભર્યો. (૪/૨૮)
૨. સ્વામી જાગા ભક્ત : મેં આખા દેશમાં યાત્રા કરી છે, મોટાં મોટાં મઠ જોયા છે પણ આવા અદ્ભુત આનંદનો અનુભવ થયો નથી. તે આનંદ આ ભગતજી મહારાજના સંગથી થાય છે. (૭/૫૬)
- જ. સ્વામી જાગા ભક્ત : મેં આખા હિન્દુસ્તાનમાં યાત્રા કરી છે, મોટાં મોટાં મંદિરો જોયાં છે, પણ આવી દૈવી શાંતિનો અનુભવ થયો નથી. તે શાંતિ આ શાસ્ત્રી યજ્ઞપુરુષદાસના સંગથી થાય છે. (૭/૫૬)
૩. શ્રી કૃષ્ણજી અદા : આ પ્રમાણે આજ્ઞા થવાથી ત્રણેય ભાઈઓ ભાવનગર આવીને સ્થિર થયા. તે પછી કોઠારીની આજ્ઞાથી ગઢડામાં રસોઈયા તરીકે સેવા કરી હતી. (૮/૬૩)
- જ. શ્રી કૃષ્ણજી અદા : આ પ્રમાણે આજ્ઞા થવાથી બંને ભાઈઓ રાજકોટ આવીને સ્થિર થયા. તે પહેલાં સ્વામીની આજ્ઞાથી જૂનાગઢમાં લહિયા તરીકે સેવા કરી હતી. (૮/૬૩)
૪. સદ્ગુરુ શ્રી નિત્યાનંદ સ્વામી : આ પછી તરત જ નવાબે સ્વામિનારાયણના મંદિરમાં મુક્તાનંદ સ્વામીને સંદેશો મોકલ્યો અને કહેવરાવ્યું કે ‘તમે હાલ જ વરતાલ જાઓ. શહેરનું સિગરામ તે માટે બોલાવું છું.’ (૧/૬)
- જ. સદ્ગુરુ શ્રી નિત્યાનંદ સ્વામી : આ પછી તરત જ સયાજીરાવે સ્વામિનારાયણના મંદિરમાં નિત્યાનંદ સ્વામીને સંદેશો મોકલ્યો અને કહેવરાવ્યું કે ‘તમે હાલ જ અમદાવાદ જાઓ. રાજ્યનું સિગરામ તે માટે મોકલું છું.’ (૧/૬)

પ્ર.૧૨ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૪)

૧. મૂળજી બ્રહ્મચારી ઝબકીને જાગી ગયા. (૩/૨૧)
- જ. યજમાનની દીકરીને પિયર લઈને આવતાં રસ્તામાં રાત રહેવાનું થયું. એકાંત સ્થળ રાતનો સમય કન્યાની ચંચળવૃત્તિ જાગ્રત થતાં તે મૂળજીભાઈ પાસે આવીને બેસી. તેથી મૂળજીભાઈ ઝબકીને જાગી ગયા.
૨. વિદ્યાલયના અધિકારીએ કિશોરને નોકર તરીકે રાખી લીધો. (૨/૧૧)
- જ. શ્રીજીમહારાજની આજ્ઞા પ્રમાણે કિશોર ઉજ્જૈનમાં સંગીત વિદ્યાલયમાં જઈ પહોંચ્યો. વિદ્યાલયના અધિકારીએ તેને આવવાનું કારણ પૂછ્યું. તેણે ત્યાં રહેવાની ઈચ્છા દર્શાવી એટલે અધિકારીએ તેને નોકર તરીકે રાખી લીધો.

પ્ર.૧૩નીચે આપેલા વિષયોમાંથી કોઈ પણ એક ઉપર આશરે ૩૦ લીટીમાં નિબંધ લખો. (કુલ ગુણ : ૧૦)

નોંધ : નિબંધ એ મૌલિક વિષય છે, તેમાં આપેલ મુદ્દા ઉપરાંત બીજા ઘણા પાસા આવરી શકાય છે. જેવાં કે મૌલિકતા, સંપ્રદાય તથા અન્ય સંપ્રદાય વિષયક જ્ઞાન, કથાવાર્તાને આધારે વિષય વસ્તુની વિશેષ છણાવટ, અન્ય આધારભૂત સાહિત્યનો સહારો વગેરે મુદ્દાઓનો સમાવેશ થઈ શકે છે. પરીક્ષાર્થીએ વિષયને અનુરૂપ આ ઉપરાંત પણ બીજા પ્રસંગો લખ્યા હોય તો તે પણ માન્ય રાખી ગુણ આપવાં.

૧. દિવ્યમ્ શિબિર : દાર-એ-સલામ :- (સ્વામિનારાયણ પ્રકાશ - ઓક્ટોબર ૨૦૧૯, પાના નં. ૨૮-૩૨)

તા. ૧૧ થી ૧૮ ઓગસ્ટ દરમિયાન શ્રી સુભાષભાઈ પટેલના રિસોર્ટ ખાતે સ્વામીશ્રીની પાવન ઉપસ્થિતિમાં આ દિવ્યમ્ શિબિરનું ત્રણ સોપાનમાં આયોજન - પ્રથમ સોપાનમાં કાર્યકરો, દ્વિતીય સોપાનમાં યુવકો-કિશોરો અને તૃતીય સોપાનમાં હરિભક્તો - ત્રણેય શિબિરના તમામ શિબિરાર્થીઓને સત્પુરુષનાં ચાર સુખ - દર્શન, પ્રસાદી, વાતુ અને મળવું - પ્રદાન કરી સૌને ધન્ય કરી દીધા. પ્રથમ સોપાનમાં ઉદ્ઘાટન સત્રમાં સ્વામીશ્રીનું બાળકો-યુવાનો દ્વારા પુષ્પ-પાંદડીની વર્ષા, પંચાંગ-પ્રણામ અને દંડવત્-પ્રણામ થી સ્વાગત. દીપપ્રાગટ્ય કરી પ્રથમ શિબિરનું મંગળ ઉદ્ઘાટન - પ્રથમ દિને પ્રાતઃ પૂજા દર્શનની તેમજ વ્યક્તિગત સ્મૃતિછબીનો લાભ - અદ્ભુત દિવ્ય ભોજનસત્રના અંતે કાર્યકરો ભક્તોના વિશેષ ગુણોનું ગાન - સંધ્યા શિબિરનું મુખ્ય સૂત્ર ‘મહંત સ્વામી મહારાજના સંગે, દિવ્યતાના રંગે’ ની અનુરૂપ રજૂઆતો - સ્વામીશ્રી સાથે પ્રશ્નઉત્તર - ૧૩ ઓગસ્ટ શિબિરસત્રમાં મંચની મધ્યમાં રાખેલ હિંડોળામાં સ્વામીશ્રી ઠાકોરજી સહિત વિરાજમાન - શ્રીજીમહારાજની સ્મૃતિ કરાવતું હિંડોળાપદ ‘વરતાલ ગામ... આંબાની ડાળ’ ગવાયું - સૌને શ્રીહરિની પ્રત્યક્ષ સંનિધિનો અનુભવ થયો હોય તેવું વાતાવરણ - પૂ. ત્યાગવલ્લભ સ્વામીએ અહીંની પ્રસિદ્ધ વાનગી ‘ઝાંઝીબાર મિક્સ’ બનાવી હતી જે સૌને સ્વામીશ્રીએ આપી. સૌના પ્રતિનિધિરૂપે સ્વામીશ્રી પાંચ સંતોને ભેટ્યા - પછી ઉપસ્થિત સમગ્ર ભક્તસમુદાયને બે હાથ પ્રસારી સમૂહમાં આશ્લેષની ભાવના. આ શિબિરના અંતિમ સત્રનો મુખ્ય કાર્યક્રમ - દિવ્ય મન સંવાદ - અવગુણ ગ્રાહક દષ્ટિ છોડીને ગુણગ્રાહક થવાની અદ્ભૂત પ્રેરણા - સંવાદની સમાપ્તિ બાદ શિબિરાર્થીઓને ગુણગ્રાહક થવાની અદ્ભૂત પ્રેરણા - સંવાદની સમાપ્તિ બાદ શિબિરાર્થીઓને સત્સંગનું ભાથું બાંધી આપતાં આશીર્વાદ - ગુણગ્રાહક દષ્ટિ કેળવવાની પ્રેરણા - સ્વામીશ્રીએ આશીર્વાદમાં જણાવ્યું કે સવળા વિચાર કરવા અને અવળા વિચારનો ત્યાગ કરવો - સવળું ગ્રહણ કરીએ એ દિવ્ય મન - પોતાના હાથે પ્રસાદ આપ્યો - ત્યાગવલ્લભ સ્વામીના હાથે પ્રસાદ વહેંચાયો અને સ્મૃતિભેટ આપી.

૨. વચનામૃત નિદિધ્યાસન : આધ્યાત્મિક સવળો વિચાર :- (સ્વામિનારાયણ પ્રકાશ - જૂન ૨૦૧૯, પાના નં. ૭-૮)

સવળો વિચાર અને આધ્યાત્મિક વિચારનાં અર્થ અને તેની આવશ્યકતા. મનુષ્યમાત્રને સુખી થવાનું તાન - પશુને પણ ભરણપોષણ સુખ-સગવડની શોધમાં - મનુષ્ય સુખી થવા વિચાર કરે છે; પશુઓને વિચાર શક્તિ નથી. ઉદાહરણ તરીકે સુગરી હજારો વર્ષોથી એક જ પદ્ધતિનો માળો બનાવે છે પણ તે વિચારથી નહિ પણ પ્રાકૃતિક સ્ફૂરણથી બનાવે છે. પશુ-પંખીમાં બુદ્ધિ હોય છે, પણ મન નથી હોતું - મનુષ્યને મન છે, તેથી તે જુદો પડે છે. સુખ અને દુઃખનું કારણ આપણું મન - વિચારોથી જ સુખી કે દુઃખી થવાય છે. સુખ અને દુઃખનું કારણ આપણું મન - પદાર્થોથી સુખ કે દુઃખ અનુભવાતું નથી. વિદેશમાં એક ખૂબ ધનવાન વ્યક્તિ - તેનો એકનો એક દીકરો સાવ ગાંડો - તેને ઘરમાં પૂરી જ રાખવો પડે - સાહચર્ય કે વૈભવ આને કામનો ખરો ? આપણને અમૂલ્ય ભેટ વિચારશક્તિ - એ વિચારને વ્યવસ્થિત કરીએ તે જ સવળો વિચાર - લૌકિક સુખ મેળવવાના વિચાર એ સવળા વિચાર નથી, પરંતુ જિંદગીમાં પરલોકની કમાણી કરી લઈએ તે સવળો વિચાર - અને આ ને આ દેહે કરીને નિર્વાસનિક થવું છે, બ્રહ્મરૂપ થવું છે, એમ વિચારીને મંડી પડે એ આધ્યાત્મિક સવળો વિચાર ! શાશ્વત, અવિનાશી, અખંડ, અવિનાશી, અટલ સુખ માટેનો વિચાર એ સાર્થક વિચાર છે. આધ્યાત્મિક વિચારો તો ઘણા છે પણ અક્ષરરૂપ થવાનો વિચાર શ્રેષ્ઠ છે. આવો વિચાર કરનાર બહુ થોડા - આધ્યાત્મિક વિચાર અવળો નથી હોતો પણ આપણા કામમાં આવે, પ્રગતિ થાય એ આપણા માટે સવળો વિચાર - હતાશા-નિરાશા સમયે પણ આપણને એ વિચારો કામ લાગે. એને આધ્યાત્મિક સવળો વિચાર કહેવાય. વિચારોના અન્ય પ્રકાર :- ત્રણ વિભાગમાં વિચારોની વહેંચણી. વિચાર, સદ્વિચાર, અસદ્વિચાર. જેમ હૃદય ધબક્યા જ કરે છે તેમ ચાલ્યા જ કરે તે વિચાર. વિચારની ભૂમિકા, તેનું સ્વરૂપ ઓળખી શકાય અને આધ્યાત્મિક ઘડતર થયેલું હોયતો એ ગમે તેવી અવસ્થામાં સુખી રહી શકે. મોટા સંતોના સત્સંગથી આવું ઘડતર પ્રાપ્ત થાય છે. મનનું ઘડતર કર્યું તે સદ્વિચાર. જે વિચારથી પોતાને, સમાજને સમુદાયને નુકસાન થાય તે અસદ્વિચાર - તેનાથી જાતને

જ નુકસાન થાય છે. વિચારોના આ પ્રકાર કરતાં આધ્યાત્મિક વિચાર એ ત્રણે કરતાં જુદો - આધ્યાત્મિક સદ્વિચાર એ જીવનની ઉન્નતિ માટે, મુક્તિ માટે છે. આધ્યાત્મિક વિચાર આપણું કલેવર બદલી નાખે છે. શ્રીજીમહારાજે આધ્યાત્મિક સવળા વિચાર પર ખૂબ જ ભાર મૂકેલો છે.

૩. શાસ્ત્રીજી મહારાજે કોઈનો વિરોધ કર્યો નથી : મોટી ખૂબી ! :- (સ્વામિનારાયણ પ્રકાશ - મે ૨૦૧૯, પાના નં. ૪-૫) યજ્ઞપુરુષ પ્રવર્તિત સિદ્ધાંત અક્ષરરૂપ થઈને પુરુષોત્તમનારાયણની ભક્તિ કરવી તેને આપણે સૌ દરરોજ સવાર-સાંજ આરતીમા ગાન કરીએ છીએ. આ શબ્દો સાંભળતાં જ આપણા હૃદયના તાર આનંદ અને અસ્મિતાથી ઝણઝણી ઊઠે છે. પરંતુ આ સિદ્ધાંતને પ્રવર્તિત કરનાર યજ્ઞપુરુષદાસજીની અલૌકિકતા તેમની મહાનતા, વિકટ પરિસ્થિતિનો સામનો કરીને સિદ્ધાંતને પ્રવર્તાવવાની તેઓની હિંમતની કલ્પના આવે તેમ નથી. છતાં તે જાણવું પણ આવશ્યક. શાસ્ત્રીજી મહારાજનું વરતાલથી આ સિદ્ધાંતના પ્રવર્તન માટે પ્રસ્થાન - વરતાલમાં માન-મોભો, પ્રતિષ્ઠા છતાં વરતાલ છોડ્યું. વરતાલમાં તો વિઘ્નો મુશ્કેલીઓ અપાર - બહાર નીકળ્યા પછી પણ વિરોધ - છતાં કઠિનતમ સંજોગોમાં નિષ્ઠાનું પ્રવર્તન - જાણે કે વિરોધીઓની સાથે વિરોધને જ બાજુએ મૂકી દીધો. ૬ માસમાં જ બોચાસણમાં મધ્યમંદિરમાં અક્ષરપુરુષોત્તમ મહારાજ પધરાવી દીધા, ડંકો મારી દીધો, અક્ષરપુરુષોત્તમનો ઝંડો રોપી દીધો. કદાચ તમામ હિંમત ભેગી કરીએ તો પણ શાસ્ત્રીજી મહારાજની હિંમતની તોલે ન આવે. વિરોધીઓ બંડિયાને વિમુખ કહેતા છતાં શાસ્ત્રીજી મહારાજની સત્યનિષ્ઠા જોઈને મોટા મોટા ધુરંધરો કોઠારીપદ ફગાવીને તેઓની સાથે જોડાઈ ગયા, હોમાઈ ગયા, રાન રાન ને પાન પાન થઈ ગયા. તેઓને કેટલો વિશ્વાસ હશે શાસ્ત્રીજી મહારાજમાં ! અને શાસ્ત્રીજી મહારાજને પણ કેટલો વિશ્વાસ હશે શ્રીજી મહારાજમાં ! શાસ્ત્રીજી મહારાજની દૃઢતા પણ કેવી ! આટલા વિરોધ વચ્ચે પણ શ્રીજી મહારાજની જ ઈચ્છા છે તેથી કાર્યને વળગી જ રહ્યા. શાસ્ત્રીજી મહારાજે કોઈનો વિરોધ કર્યો નથી ! આજ મોટી ખૂબી ! કદાચ આટલું બધું કાર્ય કરતાં મારામારી કે ઝપાઝપી તો થાય જ, પણ તેઓતો પોતાનો લીટો મોટો કર્યે જ ગયા. કોઈ વિરોધ કરે છે તેવું મનમાં જ નહિ. શ્રીજી મહારાજમાં અખૂટ શ્રદ્ધા. અક્ષરના હિમાયતી એટલે વિરોધ દેખાયો જ નહિ. એટલે સડસડાટ નીકળીને છ માસમાં અક્ષરપુરુષોત્તમ પધરાવીને ગજબનું કાર્ય કર્યું. અક્ષરપુરુષોત્તમ બધાના જીવમાં બેસાડી દીધા. શુદ્ધ ઉપાસનાનું આ કાર્ય શાસ્ત્રીજી મહારાજ સિવાય કોઈ ન કરી શકે. તેઓ જ કરી શકે તે માટે તેઓનો દેહ સચવાય તો જ આ કાર્ય થઈ શકે. તેથી દેહ સાચવ્યો સાથે સાથે આ કાર્ય પણ કર્યું. વિરોધ સાથે લેવા-દેવા જ નહિ - પોતાના તો ઓળખે પણ વિરોધીઓ પણ ઓળખે ! આ રીતે બધાનું કલ્યાણ થયું. શાસ્ત્રીજી મહારાજના સંતો-ભક્તો પણ એવા તૈયાર - સિંહ જેવા - સિંહના મંડળ - એક બે નહિ, સિંહનાં ટોળા જ - આ બધાને શાસ્ત્રીજી મહારાજનો એવો કેફ કે શાસ્ત્રીજી મહારાજનું નામ પડેને ઊભા થઈ જાય - યજ્ઞપુરુષનાં દર્શન કરતાં ચારગણો રંગ ચઢી જાય. પ્રભુદાસ લાલાનો કેફ તો અલૌકિક - આવા કેફના લીધે બીજાને સત્સંગ થયો. જેવો કેફ એવાં જ સેવા-સમર્પણ ને નિષ્ઠા! તન-મન-ધન ન્યોછાવર. શાસ્ત્રીજી મહારાજને લઈને જ આપણે છીએ. તેઓ ન હોત તો આ સંસ્થાય જ ન હોત અને આપણને શ્રીજીમહારાજ યથાર્થ રીતે ઓળખાયા જ ન હોત. આવા અદ્ભૂત કાર્ય માટે સુખદ અક્ષરપુરુષોત્તમ સિદ્ધાંત પ્રવર્તાવનાર શાસ્ત્રીજી મહારાજનાં ચરણોમાં કોટિ કોટિ વંદન.

■ સમાપ્ત ■